

Inleiding expositie “Kracht van Eenvoud. Het Paviljoen en de Stad – een moderne ode”

Irene Edzes

Toen Hans (van Helden) mij benaderde om het Rietveldpaviljoen wat meer in de context van andere moderne gebouwen te plaatsen, attendeerde ik hem op negen gebouwen die binnen een straal van 1 kilometer afstand liggen. Ze staan op de architectuurkaart ‘Modern, Moderner, modernst’ die FASa/dE vorig jaar heeft gemaakt. Het is een zorgvuldige selectie van interessante architectuur, prachtig gefotografeerd door architectuurfotograaf Dirk Verwoerd. Hans vertrouwde me toe dat hij deze negen panden tot dan toe als weinig bijzonder of zelfs lelijk had afgedaan. Daar moest ik even van bijkomen en ook over nadenken. Moderne gebouwen schuren nog wel eens. Ze trekken zich weinig aan van de omgeving en komen soms wat ongenaakbaar over. Beetje ongezellig wellicht. Misschien geen liefde op het eerste gezicht, maar er is wel veel om van te houden.

De architecten van de moderne beweging braken aan het begin van de 20^e eeuw radicaal met alles wat gangbaar was. Geen getut met retro-stijlen, maar een eigen vormtaal die voortkomt uit nieuwe technologische mogelijkheden. Gewapend beton, grote glasoppervlaktes, stalen kolommen en balken: daar kun je nog eens licht, lucht en ruimte mee maken. Geen kleine raampjes in dragende gevels, maar grote puien of lange raamstroken, waarmee je de horizon naar binnen haalt. In het sanatorium Zonnestraal van de moderne architect Duiker is die vormtaal vakkundig ingezet om het herstel van Tbc-patiënten te bespoedigen. Ook voor fabrieksarbeiders werd het werk verbeterd door meer daglicht, zoals bijvoorbeeld in de Rotterdamse Van Nellefabriek of hier in Amersfoort in de Prodentfabriek. Sociale woningbouw werd uit de bedompte sfeer gehaald en licht en lucht werd voor iedereen betaalbaar. In Amersfoort werd deze prachtige, flexibele plek gemaakt om van beeldende kunst te kunnen genieten door de meest spraakmakende Nederlandse moderne architect: Gerrit Rietveld. Dat zijn verdiensten van formaat.

Internationaal werd architect Le Corbusier het boegbeeld van de moderne beweging. Le Corbusier benoemde vijf principes voor moderne architectuur:

1. Til een gebouw op, zodat het landschap er onder door kan lopen.
2. Pas geen dragende gevels toe, maar kolommen: zo maak je een flexibel gebouw dat je vrij kunt indelen.
3. Als de gevel alleen zichzelf maar hoeft te dragen en de constructie niet in de weg zit kun je er zoveel meer mee doen.
4. Gebruik de vijfde gevel: het dak en maak er een landschap van.
5. Lange glasstroken zijn inmiddels te fabriceren dus maak er gebruik van. Horizontale ramen brengen de omgeving binnen, omdat de horizon zichtbaar is in een lang ononderbroken panorama.

Deze bouwstenen van moderne architectuur zijn strak, slim en future-proof! Ze worden nog altijd toegepast. In veel moderne gebouwen vind je vaak meerdere van deze principes terug. Ze zijn door de fotografen van de fotoclubs in detail in beeld gebracht. De foto's zijn te zien op het scherm en sommige ook aan de wanden. Bij de selectie van de foto's door Sabrina Charehbili, Dirk Verwoerd en mijzelf hebben we ook gelet op het gevoel van optimisme dat moderne architectuur kan weerspiegelen.

Op veel foto's zie je een strak lijnenspel, dat karakteristiek is voor veel moderne gebouwen. De beeldende kunstwerken die Adinda van Wely bij de foto's heeft gezocht, vertonen vergelijkbare grafische kwaliteiten. Het zijn werken uit privé collecties van medewerkers van de RCE. Ook vind je werk van Special Arts kunstenaars.

Over smaak valt niet te twisten, maar ik hoop dat een frisse blik het hart verruimen kan.